

Izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov

Izhodišča, pripravljena v okviru projekta »Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest 2022–2026«

April 2025

Izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov

Delovna skupina za pripravo izhodišč:

Darko Mali, mag. Branka Hrast Debeljak (vodja skupine), dr. Drago Bokal, Mateja Hergan, dr. Boris Dular, mag. Katja Dovžak, Tomislav Jurman, Barbara Krajnc, dr. Sabina Ličen, mag. Nataša Makovec, Jernej Meden, Egon Pipan, Alojz Razpet, Maja Turk, Helena Žnidarič

Pri pripravi so sodelovali tudi:

Anja Dolžan, mag. Metod Češarek, mag. Gregor Mohorčič, Matej Urbančič

Urednika:

Matej Urbančič, Darko Mali

Jezikovni pregled:

Amidas d. o. o.

Center RS za poklicno izobraževanje

Ljubljana, april 2025

Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, in Evropska unija – NextGenerationEU. Projekt se izvaja skladno z načrtom v okviru razvojnega področja »Pametna, trajnostna in vključujoča rast«, komponenta Krepitev kompetenc, zlasti digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici in zeleni prehod (C3 K5), ukrepa: reforma C. Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest in investicija G. Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela: projekt Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 238020099

ISBN 978-961-7139-68-6 (PDF)

Kazalo

Uvod	1
1 Temeljni cilji višješolskih študijskih programov.....	3
2 Terminološki slovar	4
3 Načela za oblikovanje študijskih programov	6
4 Modularna strukturiranost študijskih programov.....	9
5 Povezovanje izobraževanja v šoli in podjetjih	10
6 Odprti kurikulum.....	11
7 Kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS.....	12
8 Sestavine višješolskih študijskih programov	14
9 Katalogi znanja	21
10 Skupni študijski programi	23
11 Študijski program za izpopolnjevanje.....	25
12 Izvedbeni študijski program.....	27
13 Viri in literatura.....	29

Uvod

Izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov (v nadaljevanju: Izhodišča), ki jih imate pred seboj, je pripravila delovna skupina, ki jo je imenoval minister dr. Darjo Felda 17. septembra 2024. Kot je to že ustaljena praksa, so v delovni skupini sodelovali predstavniki različnih deležnikov (ministrstev, Centra RS za poklicno izobraževanje, pristojnega strokovnega sveta, visokega šolstva, delodajalskih organizacij in skupnosti višjih strokovnih šol). Izhodišča je v soglasju z ministrom dr. Vinkom Logajem sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 211. seji 18. aprila 2025.

Višješolsko strokovno izobraževanje v Sloveniji ima že tri desetletja pomembno vlogo pri zagotavljanju kakovostnih in prilagodljivih študijskih programov, ki prispevajo k razvoju vseživljenjskega učenja in k ustrezni usposobljenosti kadra tako v proizvodnem kakor v storitvenem sektorju. Kot krajša oblika terciarnega izobraževanja se višješolski študijski programi odzivajo na potrebe trga dela in širše družbe ter hkrati podpirajo prehod v visokošolsko izobraževanje.¹ Oblikovanje skupnega evropskega prostora poklicnega izobraževanja in usposabljanja² zavezuje države članice Evropske unije k razvoju čedalje prožnejše izobraževalne ponudbe, ki zajema tudi višje strokovno izobraževanje in učenje na delovnem mestu ter oblikovanje priložnosti za vseživljenjsko učenje in učenje v digitalnih okoljih.

Dopolnjena Izhodišča, nastala v okviru projekta modernizacije poklicnega in strokovnega izobraževanja,³ s katerimi načrtujemo pripravo prenovljenih in novih študijskih programov, se osredotočajo na kompetenčno naravnost modularno strukturiranih programov, uveljavitev odprtega kurikula, jasnejšo opredelitev učnih izidov in vključevanje ključnih kompetenc ter zagotavljajo večjo primerljivost z evropskimi praksami. Vse to z namenom večje odzivnosti na potrebe trga dela,

¹ »V mnogih naših sistemih imajo kvalifikacije kratkega cikla, ki temeljijo na ECTS, čedalje pomembnejšo vlogo pri pripravi študentov na zaposlitev in nadaljnji študij ter pri izboljšanju socialne kohezije z olajšanjem dostopa mnogim, ki sicer ne bi razmišljali o visokošolskem izobraževanju.« (*Pariško sporočilo*, 2018)

² Priporočilo Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

³ Polno ime projekta je Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest 2022–2026.

oblikovanja podpore posameznikom in gospodarstvu pri digitalnem in zelenem prehodu, večji fleksibilnosti in kakovosti izvajanja programov ter tesnejšem sodelovanju med višjimi strokovnimi šolami in podjetji doma in v tujini.

Dokument predstavlja temeljne usmeritve za nadaljnji razvoj višješolskih študijskih programov, pri čemer so upoštevani sodobni izzivi na področju izobraževanja, tehnološkega razvoja in potreb gospodarstva. Vse člane delovnih skupin, predvsem predstavnike delodajalcev in šol ter sodelavcev Centra RS za poklicno izobraževanje, vabimo, da pri pripravi študijskih programov s pridom uporabite izhodišča ter s svojim znanjem, izkušnjami in vizijo prispevate k oblikovanju sodobnih študijskih programov, ki bodo odgovorili na izzive časa ter potrebe študentov in delodajalcev. Pri snovanju novih programov vas spodbujamo k vključevanju sodobnih trendov na področju tehnologij in trajnostnega razvoja, pa tudi pedagoških pristopov, ki podpirajo učenje z uporabo digitalnih tehnologij in vseživljenjsko učenje.

Želimo si, da skupaj s socialnimi partnerji in člani Sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje oblikujemo izobraževalno okolje, ki bo spodbujalo inovativnost, strokovnost in uspešno vključevanje diplomantov na trg dela ter v nadaljnje izobraževanje.

1 Temeljni cilji višješolskih študijskih programov

Višješolski študijski programi so s povezovanjem študija na višji strokovni šoli in usposabljanja v podjetjih namenjeni razvoju strokovnega znanja in kompetenc, ki jih diplomanti potrebujejo za uspešno delo v poklicu, ter tudi razvoju zadostne samostojnosti za nadaljevanje študija na višji ravni. Pomembno prispevajo k socialni vključenosti ter tako mladim in odraslim, ki se sicer ne bi odločili za študij, omogočajo pridobitev višje strokovne izobrazbe.

Višješolski študijski programi, ki so pripravljene kot študijski programi kratkega cikla, študentom omogočajo:

- pridobivanje strokovnega znanja in kompetenc v izbrani stroki, panogi ali dejavnosti na mednarodno primerljivi ravni in v skladu s poklicnimi standardi,
- povezovanje znanja z različnih področij pri reševanju zahtevnejših strokovnih problemov v delovnem procesu, opravljanje najzahtevnejših operativno-strokovnih opravil ter reševanje posameznih delovnih problemov z uporabo znanstvenih metod in postopkov,
- usposabljanje za vodenje temeljnih in zlasti metodološko relevantnih postopkov za reševanje strokovnih problemov, za razvoj inovacij v delovnih procesih, postopkih in sredstvih ter za učinkovito poslovanje, kar vključuje usposobljenost za delo z digitalnimi orodji, trajnostne pristope k delu in sposobnost prilagajanja spremembam,
- izvajanje nalog v pripravi in kontroli delovnih procesov ter še posebej v organizaciji in vodenju delovnih procesov,
- strokovno komunikacijo v domačem in v mednarodnem okolju s poudarkom na komunikacijskih veščinah, timskem delu, reševanju problemov, prilagodljivosti in kritičnem razmišljanju,
- vključevanje v aplikativno-raziskovalne projekte, iskanje novih rešitev in uvajanje izboljšav v delovnih procesih,
- razvijanje podjetnosti, poklicne kariere, strokovne odgovornosti in profesionalnosti,
- razvijanje zmožnosti za vseživljenjsko učenje in za nadaljevanje izobraževanja na višjih ravneh,
- razumevanje človekovih pravic, enakopravnosti in demokratičnih vrednot ter

odgovornega ravnanja v družbi,

- krepitev občutka pripadnosti državi, poznavanje njene zgodovine, kulture in tradicij ter ponosa na narodno identiteto,
- razumevanje razmerja med razvojem produkcije, socialnim razvojem in razvojem okolja, oblikovanje globalne zavesti o možnostih, mejah in nevarnostih tehnološkega razvoja (trajnostna kompetenca),
- razvijanje sposobnosti učinkovite, varne in kritične uporabe digitalnih tehnologij in umetne inteligence za iskanje, ustvarjanje, komunikacijo, reševanje problemov in učenje (digitalna kompetenca),
- razvijanje medkulturne kompetence, pridobivanje izkušnje sodelovanja z različnimi evropskimi in svetovnimi partnerji ter razumevanje globalnih izzivov.

2 Terminološki slovar

Izrazi, uporabljeni v Izhodiščih, imajo naslednji pomen:⁴

ECTS (ang. *European Credit Transfer and Accumulation System*) je evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk. Z uporabo tega orodja evropskega visokošolskega prostora izboljšujemo preglednost in primerljivost sistemov in študijskih programov ter podpiramo mobilnost študentov, medsebojno priznavanje po vsebini in zahtevnosti primerljivih opravljenih študijskih obveznosti in dostop na trg dela (Uporabniški vodnik po ECTS, 2015).

Katalog znanja je kurikularni dokument, ki je podlaga za izvajanje študijskega procesa ter ocenjevanja znanja posameznih študijskih predmetov in praktičnega izobraževanja v višješolskih študijskih programih.

Kompetence so razvijajoče se zmožnosti posameznikov, da uporabljajo znanje, spretnosti in sposobnosti za ustvarjalno, učinkovito ter etično delovanje v kompleksnih, nepredvidljivih in spremenljivih okoliščinah v poklicu ter v družbenem in zasebnem življenju. S kompetenčnim pristopom se v ospredje postavljata zmožnost delovanja študenta ter njegova zmožnost uporabe znanja, spretnosti in sposobnosti. Razvoj kompetenc vključuje:

⁴ Temeljni pojmi so oblikovani na podlagi opredelitev v Muršak (2012) in po Izhodiščih za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja (2024).

- razvoj vednosti, tj. pridobivanje teoretičnega, konceptualnega, abstraktnega znanja (uporaba teorij, konceptov, znanja strok) – *kognitivni vidik*,
- razvoj spretnosti in proceduralnega znanja (zmožnost reševanja problemov v različnih življenjskih in delovnih okoliščinah) – *funkcionalni vidik*,
- razvoj avtonomne in etične drže v odnosu do sočloveka, skupnosti in okolja, razvoj odgovornosti, avtonomnosti – *vzgojno-socializacijski vidik* (Kovač, 2007).

Poznamo več klasifikacij kompetenc. V kontekstu višješolskega izobraževanja govorimo o *poklicnih* in *ključnih* kompetencah. **Poklicne kompetence** so zmožnosti, ki jih posameznik potrebuje za uspešno delovanje v določenem poklicu oziroma na širšem poklicnem področju. **Ključne kompetence** so zmožnosti, ki jih udeleženci višješolskih študijskih programov razvijajo skupaj s poklicnimi kompetencami. Uporabne so v različnih okoljih ter so praviloma prenosljive med različnimi poklici, strokami in okolji. Posamezniku omogočajo poklicno mobilnost, nadaljevanje izobraževanja, socialno vključenost in spoprijemanje s hitrimi spremembami na trgu dela ter v osebni in družbeni življenju.

Kvalifikacija je formalni rezultat procesa ocenjevanja in potrjevanja znanja, ki je izkazan s spričevalom, diplomom, certifikatom ali potrdilom. Posameznik pridobi kvalifikacijo, ko pristojni organ odloči, da je dosegel učne izide v skladu z vnaprej opredeljenimi standardi znanja. S kvalifikacijo so posamezniku doseženi učni izidi formalno priznani na trgu dela ter v sistemu izobraževanja in usposabljanja. Kvalifikacije so umeščene v slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK), ki predstavlja enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji, v katerem se kvalifikacije razvrščajo po ravneh glede na učne izide (Mikulec in Ermenc, 2014).

Modul je vsebinsko in didaktično zaokrožena enota višješolskega študijskega programa. Sestavljajo ga študijski predmeti in praktično izobraževanje v podjetjih.

Odprti kurikulum je del študijskega programa, ki ni nacionalno določen. V dogovoru s socialnimi partnerji na ravni regije oziroma panoge ga določi šola, pri tem pa se upoštevajo potrebe lokalnega gospodarstva in možnosti na šoli.

Poklicni standard je med socialnimi partnerji usklajen popis ključnih del v nekem poklicu ali na širšem poklicnem področju ter opis poklicnih kompetenc, ki so pomembne za opravljanje teh del. Poklicni standard je podlaga za pripravo višješolskih študijskih programov.

Praktično izobraževanje je del študijskega procesa, ki se izvaja z delom v ustreznih podjetjih.⁵ Študenti na ta način razvijajo poklicne in ključne kompetence ter uporabijo pridobljeno strokovno znanje pri realnih delovnih nalogah.

Predmet je temeljna učna enota, ki je organizirana za doseganje določenih izobraževalnih ciljev. Predmet opredeljuje poklicne kompetence, ključne kompetence in učne cilje.

Učni cilji opredeljujejo namene in učinke učnega procesa (znanje, spretnosti, odnos/držo in vrednote) ter usmerjajo procese poučevanja in učenja.

Učni izidi so izjave o tem, kaj študent zna, razume in je sposoben narediti po zaključku učnega procesa. Učni izidi so s kompetencami in učnimi cilji opredeljeni s posamezno sestavino študijskega programa in študijskim programom v celoti. V slovenskem ogrodju kvalifikacij se uporabljajo za opis ravni kvalifikacij (Uporabniški vodnik po ECTS, 2015; Mikulec in Ermenc, 2014).

3 Načela za oblikovanje študijskih programov

Višješolski študijski programi se oblikujejo ob upoštevanju evropskih standardov in smernic za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru. Študijski programi za regulirane poklice, za katere velja vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij, se oblikujejo tudi v skladu s predpisi, ki urejajo njihovo priznavanje.

Zasnova višješolskih študijskih programov dosledno izhaja iz povezovanja zahtev razvoja stroke in zahtev trga dela. Študijski programi temeljijo na sodobnih didaktičnih pristopih, ki omogočajo pridobivanje poklicnih in ključnih kompetenc. V študijskih programih se zagotavlja optimalna povezava strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja, ki omogoča uporabo strokovnega znanja in znanstvenih metod pri reševanju problemov operativnega praktičnega dela ter pri vodenju in organizaciji delovnih procesov. Povezava teorije in prakse spodbuja uporabo znanja pri reševanju praktičnih problemov in s tem razvoj poklicne usposobljenosti in poklicne identitete. Obvezen sestavni del študijskih programov je praktično izobraževanje v realnem delovnem

⁵ Z izrazom podjetja mislimo različne organizacije (gospodarske družbe, samostojne podjetnike, zavode, kmetije ipd.), ki za opravljanje dejavnosti zaposlujejo posameznike.

okolju. Študij se zaključi z diplomskim izpitom.

Pri oblikovanju študijskih programov upoštevamo naslednja načela:

Višješolski študijski programi se pripravljajo na podlagi enega ali več poklicnih standardov. Vodilo pri odločitvi, za katere poklicne standarde se pripravlja študijski program, naj bodo razmerja in sorodnosti med poklici na nekem strokovnem področju, pa tudi potrebe delodajalcev.

Višješolski študijski programi omogočajo pridobitev javno veljavne strokovne izobrazbe v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih (ZSZN-1). Pridobljena višješolska strokovna izobrazba pomeni kvalifikacijo na 6. ravni SOK. Pridobi se po opravljenih obveznostih študijskega programa ter temelji na opredeljenih kompetencah v skupnih predmetih in poklicno specifičnih moduli in ni preprosta preslikava poklicnih standardov. S študijskim programom se opredeli, za katere kompetence se bodo študentje izobraževali in usposabljali.

S študijskimi programi za izpopolnjevanje se pridobi poklicna kvalifikacija na 6. ravni SOK.

Višješolski študijski programi so kompetenčno zasnovani. V študijskem programu opredeljene kompetence imajo podlago v ključnih delih, ki jih določa poklicni standard. Tak pristop med drugim pomeni postavitev študenta, njegovih izobraževalnih potreb, razvoja njegove strokovne usposobljenosti in njegove kompetentnosti v središče študijskega procesa. V skladu s to paradigmo višja strokovna šola ne teži le k temu, da proces učenja izpolnjujejo zahteve študijskega programa, temveč tudi, da si študenti s študijem povečujejo zaposljivost, postavljajo temelje za nadaljnji študij, se osebno razvijajo in gradijo svojo vlogo v družbi.

Študijski programi so oblikovani tako, da vključujejo:

- ključne kompetence, skupne vsem višješolskim študijskim programom,
- poklicne kompetence za izvajanje delovnih procesov v različnih poklicih znotraj strokovnega področja in v posameznih poklicih.

S ključnimi kompetencami se krepí usposobljenost za učinkovito in kakovostno opravljanje delovnih nalog, razvijajo se komunikacijske veščine, sposobnost timskega dela in reševanja problemov, pa tudi kritično razmišljanje in prilagodljivost. S študijem,

ki temeljni na ključnih kompetencah, se razvijajo ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost, kar je ključno za uspešno vključevanje v sodobno delovno okolje. V višješolske študijske programe se vključijo ključne kompetence z naslednjih področij:

- jezik, državljanstvo, kultura in umetnost,
- učenje učenja,
- karierni razvoj,
- digitalne kompetence,
- trajnostno delovanje,
- podjetnost in finančna pismenost,
- celostno zdravje in dobrobit.

Višješolski študijski programi so modularno strukturirani. Tak pristop spodbuja interdisciplinarnost in omogoča prilagoditev študija potrebam trga dela. Z moduli, v katerih povezujemo različne vrste znanja in kompetenc ter združujemo teoretično izobraževanje s praktičnim usposabljanjem v podjetjih, želimo zagotoviti celovito strokovno usposobljenost, po drugi strani pa tudi večjo prilagodljivost študija, kar povečuje zaposljivost študentov. Doseči želimo večjo preglednost študijskih programov in jasnejšo povezavo s poklicnimi standardi.

V višjem strokovnem izobraževanju se strokovno-teoretično in praktično izobraževanje prepletata na naslednji način:

- izobraževanje zagotavlja poglobljanje splošnega, strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja na ravni terciarnega izobraževanja, s poudarkom na prenosljivosti v prakso oziroma aplikativnosti,
- zastopane so kompetence, ki omogočajo sistematično poglobljanje strokovnega znanja za doseganje višje ravni strokovnosti in razvoj sposobnosti za reševanje zahtevnejših problemov v delovnih procesih,
- zastopane so kompetence, ki omogočajo pripravo in kontrolo dela, organizacijo dela, delo na področju trženja ter delo z ljudmi – zlasti v povezavi s pripravo za nekatere vodstvene naloge.

Praktično izobraževanje se izvaja v podjetju, kar omogoča, da študent med študijem sprejema tudi zahtevnejše naloge, s katerimi na izbranem poklicnem oziroma strokovnem področju rešuje konkretne (realne) probleme na ustreznih delovnih mestih.

To je še posebno pomembno pri izbiri in določanju vsebine praktičnega izobraževanja ter pri opredelitvi vsebine oziroma oblike preverjanja usposobljenosti študenta ob zaključku študija (diplomskega izpita), v čemer se izraža tudi neposreden vpliv podjetij, ki so zainteresirana za te kadre.

4 Modularna strukturiranost študijskih programov

Modularizacija omogoča razvoj prožnih študijskih programov, s katerimi lahko šola hitro odgovori na potrebe delodajalcev, hkrati pa bodo študentje zaradi širine študijskega programa usposobljeni za opravljanje nalog na širšem strokovnem področju. Cilj je oblikovati ustrezno ponudbo kakovostnih višješolskih študijskih programov za potrebe, ki so predstavljene v poklicnih standardih.

Modulariziran višješolski študijski program omogoča organizacijo študija v zaokroženih kompetenčnih sklopih, povečuje prožnost študija in višjim strokovnim šolam omogoča oblikovanje izvedbenega študijskega programa glede na potrebe lokalnega gospodarstva. Z moduli se omogoča tudi interdisciplinarna zasnova posameznih študijskih programov.

Moduli študijskega programa se pripravijo na podlagi analize ključnih del, določenih s poklicnimi standardi, in analize ključnih kompetenc. Kompetence, znanje in spretnosti, ki jih zahtevajo poklicni standardi in cilji, ki jih vsebujejo področja ključnih kompetenc, so v moduli smiselno povezani po pedagoških načelih.

Moduli omogočajo smiselno povezovanje teoretičnega in praktičnega znanja oziroma študijskih predmetov in praktičnega izobraževanja, s čimer želimo doseči celovito strokovno usposobljenost. Zato naj ne bodo specializirani niti po vrsti znanja in kompetenc (modul za skupno znanje, modul za teoretično znanje) niti po obliki študijskega dela (samo modul predavanj, samostojni modul za praktično izobraževanje).

V modulu se praviloma prepletajo:

- skupno, splošno in specialno strokovno znanje,
- ključne in poklicne kompetence,
- predavanja, vaje in praktično izobraževanje v podjetju.

Pri določanju obsega posameznega modula se upoštevajo:

- kompleksnost in zahtevnost kompetenc in učnih ciljev, ki so določeni s predmeti in praktičnim izobraževanjem modula,
- izvedljivost doseganja učnih ciljev modula v načrtovanem časovnem okviru,
- zahteva, da moduli omogočajo organizacijo študija vključno z opravljanjem obveznosti po semestrih (največ štiri moduli na semester).

S predmetnikom se določi, kako obvezni in izbirni moduli, ki sestavljajo študijski program, dajo strokovno izobrazbo in kvalifikacijo, ki je umeščena v SOK. Posamezen modul ne daje kvalifikacije.

Obvezni moduli zagotavljajo temeljno znanje in kompetence, ki so bistvene za določen poklic ali področje. Pri tem se upoštevajo zahteve poklicnih standardov. Cilje praktičnega izobraževanja obveznih modulov je mogoče doseči v vseh podjetjih, kjer se študenti praktično izobražujejo.

Izbirni moduli so namenjeni poglobljanju znanja študentov in povečujejo prožnost študija. Šola z ustrezno ponudbo izbirnih modulov izvedbeni študijski program prilagodi potrebam gospodarstva in kariernim ciljem študentov. Tudi v izbirnih modulih se upoštevajo zahteve poklicnih standardov, vendar so ožji in z vidika doseganja strokovne izobrazbe zamenljivi. Kadar je študijski program pripravljen na podlagi več poklicnih standardov, se to upošteva pri izbirnih modulih.

Oblike izobraževalnega dela (predavanja, seminarske vaje, laboratorijske vaje, praktično izobraževanje idr.) se določijo po študijskih predmetih.

5 Povezovanje izobraževanja v šoli in podjetjih

Praktično izobraževanje se izvaja v neposrednem delovnem procesu kot opravljanje storitev, izdelava izdelkov, izvedba projektov in drugih oblik izvajanja delovnih nalog in reševanja konkretnih delovnih problemov. Delovne naloge, v katere se vključujejo študenti, so neposredno vezane na cilje študijskega programa oziroma posameznih modulov, ki ga sestavljajo.

V študijskih programih se to uveljavi tako, da:

- je sestavni del vsakega modula tudi praktično izobraževanje študenta v podjetju,
- študent razvija ključne kompetence skozi celotno praktično izobraževanje, in ne

le v začetnem delu,

- se za praktično izobraževanje v sodelovanju s predstavniki delodajalcev in njihovih združenj pripravi enoten katalog, v katerem se opredelijo cilji praktičnega izobraževanja, ki se ovrednotijo s kreditnimi točkami,
- se doseganje ciljev praktičnega izobraževanja tudi spremlja in ovrednoti.

Praktično izobraževanje lahko poteka tudi v medpodjetniških izobraževalnih centrih ali šolskih delavnicah, če je zagotovljeno realno delovno okolje (npr. na šolskem posestvu, v šolskem hotelu ali restavraciji odprtega tipa).

Modularizirani študijski programi podpirajo povezovanje študija in delovnih nalog, ki jih študent opravlja v okviru praktičnega izobraževanja v podjetju, zato šola spodbuja sodelovanje študentov, predavateljev in mentorjev v podjetjih. Čeprav študent v podjetju dejansko dela, se mu želi v sodelovanju s predavateljem in mentorjem omogočiti, da se z delom oziroma na delovnem mestu tudi uči. Gre za študij, pri katerem je delo v podjetju enako pomembno kot študij v šolskem okolju. Z intenzivnim povezovanjem obeh učnih okolij se pri opravljanju delovnih nalog oblikujejo učne izkušnje, ki so povezane s cilji študijskega programa in študijskimi cilji posameznega študenta.

6 Odprti kurikulum

Odprti kurikulum je del predmetnika študijskega programa, ki ga oblikuje šola na podlagi potreb lokalnega gospodarstva, razvojnih trendov in interesov študentov. Njegov namen je povečati prožnost in prilagodljivost študijskih programov ter možnost pridobivanja specifičnega znanja in kompetenc. Šola tako študentom omogoči razvoj poklicnih kompetenc glede na potrebe v lokalnem gospodarskem okolju in s tem poveča njihovo zaposljivost.

V študijskem programu se oblikuje prostor za odprti kurikulum v obsegu od 10 do 15 kreditnih točk, za katerega šola pripravi module, ki jih oblikuje v dogovoru z lokalnimi podjetji. Del obsega odprtega kurikula (od 2 do 4 kreditne točke) se nameni praktičnemu izobraževanju.

Šola za odprti kurikulum v sodelovanju s podjetji in drugimi uporabniki oziroma njihovimi združenji pripravi ustrezen modul ali več (izbirnih) modulov, ki so oblikovani

skladno s poklicnimi standardi, na katerih temelji študijski program. Priporočljivo je, da šola pripravi več modulov odprtega kurikula in tako študentom ponudi dodatno izbirnost.

Pri oblikovanju predmetov za odprti kurikulum šola upošteva metodologijo priprave katalogov znanja za študijske predmete in za praktično izobraževanje. Poleg tega šola v izvedbenem študijskem programu:

- dopolni predmetnik z enim ali več moduli odprtega kurikula z ovrednotenjem študijskih obveznosti po ECTS,
- določi obvezne načine ocenjevanja znanja za posamezne študijske predmete odprtega kurikula in
- določi znanje, ki ga morajo imeti izvajalci teh predmetov.

Šola odprti kurikulum vključi v izvedbeni študijski program ter na spletu poleg predmetnika objavi tudi kataloge znanja.

7 Kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS⁶

ECTS je bil kot orodje evropskega visokošolskega prostora vzpostavljen z namenom zagotavljati večjo preglednost študijskih programov. Podpira načrtovanje, vrednotenje in izvedbo študijskih programov. Študijski programi so z njegovo uporabo in z uporabo evropskega ogrodja kvalifikacij (EQF) bolj primerljivi tako z drugimi študijskimi programi v Sloveniji kot s študijskimi programi v mednarodnem okolju. ECTS podpira učenje v različnih okoljih (recimo v šoli in na delovnem mestu, pa tudi v spletnih okoljih) ter olajša priznavanje znanja pridobljenega v drugih okoljih (npr. priložnostno učenje, učenje z uporabo digitalnih tehnologij). Z uporabo ECTS so tudi drugi dokumenti, kot je priloga k diplomi, jasnejši in je njihova uporaba v različnih državah lažja. ECTS tako podpira:

- preglednost in primerljivost študijskih programov,
- večjo prožnost študija in izbirnost glede na programsko ponudbo,
- prenos pridobljenih kreditov med različnimi študijskimi programi in šolami,

⁶ Glej tudi Merila za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS (Ur. l. RS, št. 67/19).

- mobilnost študentov in vzajemno priznavanja po vsebini in zahtevnosti primerljivih opravljenih študijskih obveznosti,
- priznavanje učnih izidov, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem.

Z uporabo ECTS ter evropskega in slovenskega ogrodja kvalifikacij vrednotimo tako pričakovane kot pridobljene učne izide, ki so opredeljeni v študijskih programih.

Za vrednotenje dela, ki ga študent v povprečju opravi v času študija (v nadaljevanju: obremenitev študenta) je merska enota **kreditna točka**. Pri tem 1 kreditna točka pomeni 25 do 30 ur obremenitve študenta. V obremenitev študenta se štejejo na primer predavanja, seminarske in laboratorijske vaje, praktično izobraževanje, druge oblike organiziranega študijskega dela (hospitacije, nastopi, terensko delo, projektno delo ipd.) in samostojno delo študenta.

Višješolski študijski program je ovrednoten s 120 kreditnimi točkami, posamezno študijsko leto s 60 kreditnimi točkami, posamezen semester pa praviloma s 30 kreditnimi točkami.

Študijski programi za izpopolnjevanje imajo najmanj 10 in največ 35 kreditnih točk.

Z višješolskim študijskim programom opredelimo učne izide celotnega študija in posameznih modulov ter obremenitev študenta pri predmetu in pri praktičnem izobraževanju. Na podlagi te opredelitve določimo število kreditnih točk za posamezen predmet in modul, pa tudi za praktično izobraževanje. Pri tem se upoštevajo kompleksnost in zahtevnost opredeljenih učnih izidov ter z njimi povezana obremenitev študenta (vključujoč kontaktne ure).

Posamezni predmet mora biti ovrednoten z najmanj 3 kreditnimi točkami, za posamezni modul pa se priporoča najmanj 5 kreditnih točk ali večkratnik tega števila. Praktično izobraževanje kot del modula mora biti ovrednoteno z najmanj 2 kreditnima točkama.

V skupno število kreditnih točk študijskega programa je treba vključiti tudi vrednotenje diplomskega izpita.

Z učnimi izidi in kreditnimi točkami opredeljen študijski program daje študentom večjo možnost pridobivanja znanja po različnih poteh ter omogoča preglednejše priznavanje predhodno in v drugih učnih okoljih pridobljenega znanja. To zagotavlja prožnejšo organizacijo študija ter več možnosti za individualizirano in samostojno učenje, tudi v spletnih okoljih in z uporabo digitalnih tehnologij.

Višja strokovna šola mora zagotoviti, da so doseženi učni izidi skladni z opredeljenimi v študijskem programu. Pri tem so predavatelji še posebej pozorni na usklajenost med opredeljenimi učnimi izidi, učnimi aktivnostmi, praktičnim izobraževanjem in ocenjevanjem. Šola ob uvedbi novega študijskega programa dejansko obremenitev študenta preverja vsako študijsko leto do diplomiranja prve vpisane generacije, potem pa v vsakem samoevalvacijskem obdobju. V ta namen določi postopke za sodelovanje študentov oziroma drugih deležnikov pri spremljanju, presojanju in ugotavljanju dejanske obremenitve študentov. Ustreznost in izvajanje postopkov se preverjata ob zunanji evalvaciji študijskega programa.

8 Sestavine višješolskih študijskih programov

Višješolski študijski programi imajo splošni in posebni del.

Splošni del vsebuje :

- ime študijskega programa,
- naziv strokovne izobrazbe in okrajšavo naziva,
- cilje študijskega programa in kompetence,
- trajanje študija,
- vpisne pogoje in merila za izbiro ob omejitvi vpisa,
- obvezne načine ocenjevanja znanja,
- načine in oblike izvajanja študija,
- sestavine programa, pri katerih mora biti študent navzoč,
- pogoje za napredovanje in dokončanje študija,
- pogoje za prehajanje med študijskimi programi,
- pogoje za končanje posameznih delov študijskega programa,
- podatke o mednarodni primerljivosti študijskega programa,
- podatke o povezanosti s programi drugih šol v skupnem evropskem višješolskem prostoru.

Posebni del vsebuje:

- predmetnik,
- znanje izvajalcev,
- kataloge znanja.

Opredelitev posameznih sestavin je opisana v nadaljevanju.

Ime višješolskega študijskega programa se smiselno določi glede na strokovno področje, za katero je študijski program pripravljen.

Naziv strokovne izobrazbe se opredeli v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih ter se določi za oba spola. Naziv strokovne izobrazbe, ki se pridobi po višješolskih študijskih programih, se na tehniških, biotehniških in tehnoloških področjih tvori tako, da se poimenovanje, izvedeno iz študijskega programa, doda bodisi za bodisi pred besedo *inženir* ali *inženirka* oziroma *tehnolog* ali *tehnologinja*. Na drugih strokovnih področjih se naziv tvori glede na strokovni naslov diplomantov na ravni visokošolskega izobraževanja na istem strokovnem področju, in sicer tako, da se poimenovanju, izvedenemu iz študijskega programa, doda beseda *inženir* ali *inženirka*, *organizator* ali *organizatorka*, *tehnolog* ali *tehnologinja* oziroma *višji* ali *višja*. Kadar je ustrezno, se naziv tvori le s poimenovanjem, ki je izvedeno iz študijskega programa.

Za naziv strokovne izobrazbe se določi tudi okrajšava:

- za strokovne nazive, ki vsebujejo izraz *inženir* ali *inženirka*, se uporablja okrajšava *inž.* ... ali ... *inž.*,
- za strokovne nazive, ki vsebujejo izraz *tehnolog* ali *tehnologinja*, se uporablja okrajšava *tehnol.* ... ali ... *tehnol.*,
- za strokovne nazive, ki vsebujejo izraz *organizator* ali *organizatorka*, se uporablja okrajšava *org.* ... ali ... *org.*,
- za strokovne nazive, ki vsebujejo izraz *višji* ali *višja*, se uporablja okrajšava *viš.* ...

Za druge nazive se uporabljajo okrajšave glede na okrajšave na ravni visokošolskega izobraževanja na istem ali sorodnem strokovnem področju.

Naziv strokovne izobrazbe, pridobljen po skupnem študijskem programu, ki ga izvajajo višje strokovne šole iz Republike Slovenije in tujine, je enakovreden nazivu strokovne izobrazbe, pridobljenemu po višješolskem študijskem programu.

Cilji študijskega programa in kompetence, ki jih pridobijo diplomanti v programu, se določijo na podlagi poklicnih standardov oziroma elementov, ki jih opredeljujejo: kompetence, tipična dela, zahtevnost del, strokovno znanje. Pri tem se upoštevajo tudi cilji višješolskega študija, ki so navedeni v začetnem poglavju.

Cilji študijskega programa in kompetence se zapišejo tako, da je iz njih mogoče

razbrati realen profil diplomanta. Izražajo naj področje študija s temeljnimi poudarki, raven pričakovanih učnih izidov ob zaključku študija ter ključne in poklicne kompetence.

Kompetence študijskega programa niso le seštevek učnih izidov posameznih modulov, ampak naj se zapišejo tako, da bodo posebej delodajalcem dale vpogled v poklicno usposobljenost diplomantov.

Trajanje študija je 2 leti. Višješolski študijski programi so ovrednoteni s 120 kreditnimi točkami.

Vpisne pogoje opredeljuje 29. člen Zakona v višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI). V višješolski študijski program se lahko vpiše, kdor:

- je opravil splošno oziroma poklicno maturo ali
- ima opravljen mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit, tri leta delovnih izkušenj in je opravil preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, ki je določen za poklicno maturo v srednjem strokovnem izobraževanju.

Zaradi specifike in zahtev določenega poklica se s posameznim programom lahko kot pogoj za vpis določijo tudi posebne nadarjenosti, spretnosti in psihofizične sposobnosti, pomembne za uspešen študij in uspešno opravljanje poklica. Zahteva po posebni nadarjenosti ali spretnosti se opredeli kot preizkus. V programu se navedeta obvezna oblika in vsebina preizkusa. Za vpis v program se dodatno lahko zahteva zdravniško potrdilo ali zdravniško spričevalo o potrebnih psihofizičnih sposobnostih.

Merila za izbiro ob omejitvi vpisa so predvsem splošni uspeh na maturi in splošni uspeh v zadnjih dveh letnikih srednje šole oziroma na poklicnem tečaju, lahko pa tudi uspeh pri posameznih predmetih iz srednje šole.

Kandidatom z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom se upoštevajo splošni uspeh pri mojstrskem, delovodskem ali poslovodskem izpitu in ocene pri preizkusu znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov.

Če so kot pogoj za vpis določene posebne nadarjenosti oziroma spretnosti ali psihofizične sposobnosti, se lahko določijo tudi kot merilo ob omejitvi vpisa. Preizkus nadarjenosti oziroma spretnosti ali psihofizične sposobnosti ne sme presegati 40 % skupne vsote točk, ki se upoštevajo pri omejitvi vpisa.

Prednost pri vpisu v redni študij imajo kandidati, ki še niso bili vpisani v redni študij v višjem strokovnem ali visokošolskem izobraževanju v Republiki Sloveniji.

Obvezni načini ocenjevanja znanja se opredelijo tako, da omogočajo ustrezno

preverjanje doseženih učnih izidov (znanja, spretnosti in kompetenc), študentu pa sprotni študij in učinkovito spremljanje lastnega napredka.

Načini ocenjevanja so opredeljeni po posameznih predmetih na način, ki je značilen za visoko šolstvo (npr. ustni izpit, pisni izpit, delni izpit, esej, seminarska naloga, dnevnik, praktične naloge oziroma izdelki, projektna naloga, reševanje realnih problemov, portfolijo). Tako se opredelijo obveznosti, ki jih morajo izpolniti študenti pri posameznem predmetu in praktičnem izobraževanju.

Načini in oblike izvajanja študija se opredelijo v skladu s temeljnimi načeli oblikovanja višješolskih študijskih programov in cilji programa oziroma opredelitvijo splošnih in poklicnih kompetenc. Študijski program se izvaja v šoli in v podjetjih. Študijsko leto v prvem in drugem letniku zajema 34 tednov izobraževalnega dela, od tega 24 tednov predavanj, seminarskih in laboratorijskih vaj v šoli ter 10 tednov praktičnega izobraževanja.

S študijskim programom se določi, da se študijski program izvaja kot redni študij, kot izredni študij ali na oba načina. Pri obeh načinih je treba zagotoviti kakovostno sodelovanje med šolo in podjetji.

Sestavine programa, pri katerih mora biti študent navzoč, se določijo s programom, in sicer kot delež seminarskih in/ ali laboratorijskih vaj, ki jih mora študent obvezno obiskovati. Pri tem se kot obvezen določi delež kontaktnih ur, ki je potreben za dosego kompetenc in zahtevane ravni učnih izidov.

Pogoji za napredovanje po program se opredelijo kot obveznosti študentov pri napredovanju iz letnika v letnik. Študent lahko ponavlja letnik, če opravi študijske obveznosti in praktično izobraževanje tega letnika v obsegu najmanj 20 KT. Pri tem mora v celoti opraviti obveznosti praktičnega izobraževanja.

Pri **pogojih za dokončanje** se naštejejo obvezni in izbirni moduli ter diplomski izpit.

Diplomski izpit zajema izdelavo diplomskega dela, katerega cilj je reševanje praktičnega problema s teoretično utemeljitvijo, in zagovor. Načrtovan mora biti tako, da omogoča preverjanje ustreznih taksonomskih ravni, ki jih določajo učni cilji oziroma opredeljene ključne in poklicne kompetence. Z izdelavo diplomskega dela in zagovorom študent:

- pokaže strokovno usposobljenost s praktično in teoretično uporabo pridobljenega znanja, veščin in kompetenc za reševanje konkretnega problema na svojem strokovnem področju;
- izkazuje sposobnost samostojnega dela, ko načrtuje, izvaja in zaključi projekt ali nalogo samostojno, kar krepi njegovo odgovornost in zanesljivost;
- poveže strokovno znanje z realnimi izzivi v delovnem okolju, kar dokazuje njegovo pripravljenost za poklicno delo;
- izkazuje analitične sposobnosti, ko zbira, analizira in interpretira podatke ter razvija rešitve, pri čemer upošteva strokovne metode;
- izkazuje sposobnost jasnega, strukturiranega in strokovno utemeljenega izražanja tako v pisni kot v ustni obliki, kar vključuje pripravo, oblikovanje in predstavitev diplomskega dela;
- išče nove rešitve, predlaga izboljšave ali optimizacijo procesov ter izkazuje ustvarjalno razmišljanje v strokovnem kontekstu;
- pokaže odgovornost do okolja in družbe, ko pri delu upošteva trajnostne pristope, etične standarde in družbeno odgovornost, kar je posebej pomembno v sodobnih izzivih poklicnega delovanja;
- dokazuje zmožnost za nadaljnje izobraževanje, saj je priprava diplomskega dela tudi pokazatelj študentove pripravljenosti za nadaljnji študij in vseživljenjsko učenje.

Podatki o mednarodni primerljivosti študijskega programa omogočajo pregledno primerljivost predlaganega višješolskega študijskega programa s sorodnimi tujimi študijskimi programi različnih držav (vsaj dve državi Evropske unije). Tuji programi morajo biti v državi, v kateri se izvajajo, ustrezno akreditirani oziroma javno priznani.

Podatki naj bodo predstavljeni po naslednjih merilih:

- primerljivost koncepta študijskega programa,
- primerljivost vsebinske strukturiranosti študijskega programa,
- primerljivost pogojev za vpis v študijski program,
- primerljivost trajanja študija,
- primerljivost dokončanja študija in pridobljenega naziva,
- primerljivost načinov in oblik študija.

Ob tem naj se predstavijo:

- možnosti mednarodnega sodelovanja (mobilnost) oziroma možnosti vključevanja v skupni evropski visokošolski prostor ter
- razlike med predlaganim in tujimi študijskimi programi glede na specifične potrebe in pogoje domačega gospodarstva in javnih služb.

Podatki o povezanosti s študijskimi programi drugih šol v skupnem evropskem visokošolskem prostoru se opredelijo takrat, ko so študijski programi utemeljeni z odločitvami v skupnem evropskem visokošolskem prostoru oziroma obstajajo dogovorjeni standardi za kvalifikacije na ravni kratkih študijskih programov prve bolonjske stopnje (ang. *short-cycle tertiary education*).

Predmetnik študijskega programa je strukturiran pregled modulov, ki jih študent mora opraviti v okviru določenega študijskega programa. Vključuje tudi odprti kurikulum in diplomski izpit.

Predmetnik je osnova za organizacijo študija in vključuje ključne informacije o moduli, sestavi modulov, njihovem obsegu, vrstah aktivnosti in razporeditvi v letih študija.

V predmetniku se za vsak predmet določijo kontaktne ure, ki vključujejo predavanja in seminarske ali laboratorijske vaje, ter obseg samostojnega dela študenta. Predavanja izvaja predavatelj. Seminarske vaje so aktivna oblika dela študentov pod mentorstvom predavatelja ali inštruktorja. Laboratorijske vaje so oblika dela študentov v laboratorijih ali na terenu z uporabo specializirane tehnične opreme pod mentorstvom predavatelja ali inštruktorja in ob pomoči laboranta, kjer je to potrebno.

Predmetnik vsebuje obvezne in izbirne module (glej poglavje o modularni strukturiranosti študijskih programov). Pri oblikovanju predmetnika se upoštevajo merila za kreditno vrednotenje programov po ECTS.

Diplomski izpit je ovrednoten z 10 kreditnimi točkami. S 5 kreditnimi točkami je ovrednoteno delo, ki ga študent za pripravo diplomskega dela opravi na praktičnem izobraževanju. V predmetniku prikažemo 5 kreditnih točk, ki jih študent dodatno opravi zaradi priprave diplomskega dela in zagovora.

120 kreditnih točk je med module in druge sestavine programa razdeljeno tako:

- obvezni moduli: 70–90 kreditnih točk,
- izbirni moduli: 15–35 kreditnih točk,

- odprti kurikulum: 10–15 kreditnih točk,
- diplomski izpit: 5 kreditnih točk (od skupno 10 kreditnih točk).

Predmetnik omogoča izvajanje študija in opravljanje študijskih obveznosti po semestrih. Zato se pri njegovem oblikovanju upošteva, da:

- je modul ovrednoten z najmanj 5 kreditnimi točkami,
- je posamezen predmet ovrednoten z najmanj 3 kreditnimi točkami,
- mora študijski program zagotoviti praktično izobraževanje v podjetju v obsegu najmanj 26 kreditnih točk (13 KT oziroma 400 ur na letnik), ki jih študent doseže z opravljanjem delovnih nalog v neposrednem delovnem procesu,
- se del obsega odprtega kurikula od skupno 10–15 KT nameni praktičnemu izobraževanju (2–4 KT).

Znanje izvajalcev se nanaša na predavatelje, inštruktorje in laborante. Predavatelji izvajajo predavanja in vaje, inštruktorji vaje, laboranti pa sodelujejo s predavateljem ali inštruktorjem pri pripravi in izvedbi laboratorijskih vaj.

Znanje izvajalcev se v programu definira v skladu s 33. členom ZVSI:

- predavatelj mora imeti ustrezno izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih za pridobitev izobrazbe najmanj druge bolonjske stopnje, oziroma raven izobrazbe, pridobljeno po študijskih programih, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge bolonjske stopnje,
- inštruktor mora imeti ustrezno izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih za pridobitev izobrazbe najmanj prve bolonjske stopnje, oziroma raven izobrazbe, pridobljeno po študijskih programih, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi prve bolonjske stopnje,
- laborant mora imeti ustrezno izobrazbo, pridobljeno po študijskem programu za pridobitev najmanj višje strokovne izobrazbe.

Organizator praktičnega izobraževanja mora imeti izobrazbo, ki ustreza zahtevam za enega od predmetov študijskega programa.

Mentor študenta na praktičnem izobraževanju v podjetju mora imeti ustrezno izobrazbo, pridobljeno po študijskem programu za pridobitev najmanj višje strokovne izobrazbe, in dve leti delovnih izkušenj v stroki.

9 Katalogi znanja

Katalogi znanja se pripravijo za posamezne sestavine modula, to je za študijske predmete in za praktično izobraževanje.

Katalog znanja za predmet ima naslednje sestavine:

- ime predmeta,
- opredelitev predmeta,
- poklicne in ključne kompetence,
- učni cilji,
- obveznosti študenta in posebnosti v izvedbi.

Opredelitev predmeta

V nekaj stavkih se opišejo namen in splošni cilji študijskega predmeta glede na poklic, ki je definiran s poklicnim standardom. Doda se tudi celovit opis kompetenc in učnih ciljev. Pojasni se, kako poklicne in ključne kompetence, vključene v študijski predmet, prispevajo k celoviti poklicni usposobljenosti.

Poklicne in ključne kompetence

Vsak študijski predmet ima opredeljene poklicne in ključne kompetence. Poklicne kompetence se opredelijo na podlagi analize poklicnih kompetenc in ključnih del, ki so definirana v poklicnih standardih.

Kompetence opišemo za napovednim stavkom: *Študent bo zmožen ...* Število kompetenc naj ne bo preveliko, npr. tri do šest.

Učni cilji

Učni cilji so oblikovani na podlagi kompetenc in izražajo pričakovanja o želenem končnem rezultatu študijskega procesa pri predmetu. Vplivajo na izbiro vsebine, didaktičnih strategij in ocenjevanje. Pri opredeljevanju učnih ciljev za posamezno kompetenco se upoštevajo vsi trije vidiki razvoja kompetenc:

- strokovno, teoretično ali tehnološko znanje, vključno z razumevanjem predmeta ali področja dela, s poudarkom na uporabi znanja v široko opredeljenih in kompleksnih kontekstih; znanje zajema poznavanje narave in obsega področja

študija oziroma poklica, pri čemer študenti izkazujejo različne perspektive in pristope aplikacije znanja s poudarkom na analizi in vrednotenju informacij, konceptov in idej;

- razvoj spretnosti in proceduralnega znanja s poudarkom na izbiri, prilagoditvi in uporabi ustreznih metod, kognitivnih in praktičnih spretnosti za izvajanje delovnih aktivnosti in procesov ter reševanje široko opredeljenih kompleksnih, nerutinskih problemov; zajema tudi oceno učinkovitosti in ustreznosti metod in rezultatov dela;
- razvoj avtonomije, odgovornosti in etične drže, ki zajema prevzemanje odgovornosti za načrtovanje in razvoj ukrepov, vključno z odgovornostjo za delo drugih in dodeljevanjem virov, kadar je to ustrezno; cilji zajemajo obvladovanje celovitih procesov z analizo in diagnozo, načrtovanjem, izvedbo in vrednotenjem.

Pri načrtovanju ciljev se posebna pozornost namenja vključevanju ciljev ključnih kompetenc. Uporabi se ta tabela:

Poklicne kompetence	Učni cilji
	•
	•
	•
	•

Katalog znanja za praktično izobraževanje ima naslednje sestavine:

- temeljni cilji praktičnega izobraževanja,
- poklicne in ključne kompetence,
- učni cilji.

Učni cilji se določijo posebej za vsak modul, katerega del je tudi praktično izobraževanje. Opredeljeni učni cilji se vežejo na delovne procese, v katere se vključuje študent. Uporabi se ta tabela:

Št.	Delovni procesi	Učni cilji
Obvezni del		
Modul 1:		
1.		•
2.		•
Modul 2:		
3.		•
4.		•
Izbirni del		
Modul 4:		
6.		•
7.		•
Modul 5:		
8.		•
9.		•

10 Skupni študijski programi

Skupni študijski programi pomenijo partnersko izvajanje javnoveljavnih višješolskih študijskih programov. S skupnimi študijskimi programi želimo okrepiti internacionalizacijo višjih strokovnih šol v skupnem evropskem visokošolskem prostoru in sodelovanje med višjimi strokovnimi šolami v Sloveniji, zlasti z ustaljenim sodelovanjem višješolskih ustanov, mobilnostjo študentov in učiteljev ter oblikovanjem skupnih diplom. Krepite želimo predvsem kakovost študija in vnaprej dogovorjenega priznavanja opravljenih obveznosti študentov na partnerskih šolah. Zato se skupni študijski programi oblikujejo v skladu z načeli in opisniki bolonjskega visokošolskega okvirja.

Skupni študijski program pripravi in izvaja višja strokovna šola skupaj z eno ali več višjimi strokovnimi šolami iz Slovenije ali tujine. Značilnost teh programov je, da študenti vsake partnerske ustanove del študijskih obveznosti opravijo na drugi partnerski ustanovi in da so te obveznosti v celoti priznane na vseh partnerskih ustanovah.

Pri pripravi in izvajanju skupnega višješolskega študijskega programa se upoštevajo nacionalna zakonodaja in drugi predpisi vseh sodelujočih partnerskih šol. V Sloveniji ga sprejme Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje, v državi partnerske šole pa institucija, ki je pristojna za akreditacijo. Pri tem se upoštevajo Izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov. Strokovni svet lahko upošteva drugačno opredelitev nekaterih sestavin, ki jih prinašajo zahteve izvajanja študijskega programa v mednarodnem prostoru (poimovanje modula, obseg praktičnega izobraževanja). Pomembno je, da se študenti v skupni študijski program vpisujejo pod enakimi pogoji, se izobražujejo pod enakimi pogoji, sodelujejo pri strokovnem delu, imajo enake pravice in možnost pritožbe ter pod enakimi pogoji študij tudi končajo.

V skupnem študijskem programu se poleg sestavin študijskega programa navedejo podatki o vseh izvajalcih študijskega programa in opisani deli programa, ki se izvajajo na posameznih sodelujočih šolah. Obvezna mobilnost študentov v skupnih študijskih programih obsega najmanj 30 kreditnih točk.

Študent, ki opravi vse obveznosti po skupnem študijskem programu, dobi skupno diplomo, ki je javna listina. Vsebino in obliko skupne diplome določijo in skupaj izdajo vse sodelujoče šole. Sodelujoče šole se lahko dogovorijo, da namesto skupne diplome podelijo vsaka svojo diplomo.

Sodelovanje višjih strokovnih šol pri izvajanju skupnega študijskega programa je opredeljeno v posebnem sporazumu. V njem morajo biti natančno opredeljeni predvsem:

- podatki o vseh sodelujočih šolah oziroma partnerjih,
- sodelovanje šol pri izvajanju skupnega študijskega programa in njihova medsebojna odgovornost,
- njihov skupni organ, ki bedi nad izvajanjem študijskega programa,
- deleži skupnega študijskega programa, ki jih izvajajo posamezne šole,
- postopki za ugotavljanje, spremljanje in zagotavljanje kakovosti skupnega študijskega programa,
- vpisni pogoji,
- šolnine,
- uporaba učnih jezikov,
- način izvajanja skupnega študijskega programa,
- načini ocenjevanja znanja študentov in zaključevanja študija (skupni diplomski izpit),

- vsebina in oblika skupne diplome ter način podeljevanja diplom,
- vsebina priloge k diplomi,
- finančne obveznosti posameznih šol,
- druge obveznosti in pravice sodelujočih šol s poudarkom na pravicah študentov.

11 Študijski program za izpopolnjevanje

Študijski programi za izpopolnjevanje so namenjeni diplomantom višješolskih študijskih programov, ki si želijo pridobiti dodatne kompetence za opravljanje dela znotraj strokovnega področja. Ciljna skupina so zaposleni ali brezposelni, ki imajo najmanj eno leto delovnih izkušenj na ustreznem poklicnem področju. Namenjeni so predvsem izpopolnjevanju, dopolnjevanju, posodabljanju in poglobljanju znanja na ravni višjega strokovnega izobraževanja v skladu z zahtevami delovnih mest.

Študijski programi za izpopolnjevanje ne dajo višje ravni izobrazbe. Po uspešno opravljenem študiju posameznik pridobi kvalifikacijo na 6. ravni SOK.

Po končanem programu za izpopolnjevanje udeleženec opravlja izpit in dobi potrdilo. S programom se določijo sestavine izpita, ki mora zajemati izdelek ali storitev (lahko v obliki projektne naloge) in zagovor.

Študijski programi za izpopolnjevanje se oblikujejo po enakih načelih kot programi za pridobitev višje strokovne izobrazbe.

Vpisni pogoji

V študijskem programu za izpopolnjevanje se kot vpisni pogoji opredelijo:

- ustrezni višješolski študijski programi in področja visokošolskih študijskih programov,
- obseg ustreznih delovnih izkušenj in
- pogodba o zaposlitvi ali pogodba o izvajanju praktičnega izobraževanja.

Kot vpisni pogoji se določijo najprej višješolski študijski programi in visokošolski študijski programi na istem strokovnem področju, dodatno pa tudi študijski programi z drugega strokovnega področja, če se študijski program izpopolnjevanja navezuje tudi nanj.

Vpisni pogoji je tudi najmanj eno leto delovnih izkušenj na ustreznem širšem

strokovnem področju. Kandidat mora imeti s pogodbo zagotovljeno bodisi ustrezno zaposlitev bodisi ustrezno delovno mesto za izvajanje praktičnega izobraževanja.

Obseg izobraževanja

Študijski programi imajo do 700 ur predavanj, vaj in praktičnega izobraževanja v podjetjih. Celoten študijski program je ovrednoten z najmanj 10 in največ 35 kreditnimi točkami.

Predavanja in vaje v šoli obsegajo do 340 ur (do 25 kreditnih točk) oziroma največ 50 % ur celotnega študijskega programa. Praktično izobraževanje v podjetju je ovrednoteno z največ 12 kreditnimi točkami.

Sestavine študijskega programa za izpopolnjevanje

Programi za izpopolnjevanje imajo splošni in posebni del s pripadajočimi katalogi znanja.

Splošni del vsebuje:

- ime študijskega programa za izpopolnjevanje,
- ime kvalifikacije,
- cilje in kompetence študijskega programa za izpopolnjevanje,
- trajanje študija,
- vpisne pogoje v študijski program za izpopolnjevanje,
- merila za priznavanje znanja in kompetenc, pridobljenih pred vpisom v študijski program za izpopolnjevanje,
- načine ocenjevanja znanja,
- načine in oblike izvajanja študija,
- sestavine programa, pri katerih mora biti udeleženec navzoč,
- pogoje za napredovanje in dokončanje študija.

Posebni del vsebuje:

- predmetnik,
- znanje izvajalcev,
- kataloge znanja.

Pri oblikovanju sestavin študijskih programov za izpopolnjevanje veljajo enaka načela kot pri višješolskih študijskih programih (glej poglavje Sestavine višješolskih študijskih programov). Nekatere sestavine splošnega dela (pogoji za napredovanje po

programu, pogoji za prehajanje med programi, pogoji za dokončanje posameznih delov programa, podatki o mednarodni primerljivosti in podatki o povezanosti s programi drugih šol) se v študijskih programih za izpopolnjevanje ne opredelijo.

12 Izvedbeni študijski program

Izvedbeni študijski program določi predavateljski zbor (ZVSI, 20. člen), sprejme pa ga svet zavoda. Izvedbeni študijski program opredeljuje:

- seznam modulov, za katere je šola pridobila akreditacijo,
- modul(e) odprtega kurikula, pripravljen(e) v sodelovanju s socialnimi partnerji v okolju oziroma v panogi,
- obvezne in izbirne module, ki se bodo izvajali v tekočem študijskem letu (predmetnik),
- načine in pogoje izvajanja modulov,
- obveznosti študentov po posameznih moduli (pri študijskih predmetih in pri praktičnem izobraževanju).

Predavatelji za posamezni predmet pripravijo izvedbeni načrt z razporeditvijo aktivnosti za doseganje učnih izidov za študijsko leto oziroma za posamezno generacijo študentov. Predavatelji predmetov, ki so povezani v module, pri izvajanju študija timsko sodelujejo. Šola spodbuja tudi sodelovanje med predavatelji in mentorji v podjetjih.

Za izvajanje praktičnega izobraževanja v podjetjih višja strokovna šola poskrbi, da:

- se v izvedbenem študijskem programu praktično izobraževanje v podjetjih na podlagi ciljev študijskega programa in dogovora s podjetji ustrezno umesti v študijski leti,
- študenti pridobijo učno pogodbo z ustreznimi podjetji,
- določi način sodelovanje predavateljev z mentorji in študenti,
- dokumentira izvajanje praktičnega izobraževanja,
- ustrezno ovrednoti s praktičnim izobraževanjem dosežene učne cilje študentov in pridobljene kreditne točke doda ustreznim modulom,

- spremlja izvajanje praktičnega izobraževanja in ukrepa ob nepravilnostih.

Študij na daljavo

Ob razvoju učne tehnologije in spremenjenem načinu komunikacije se del študija ali celoten študij lahko izvaja v digitalnih učnih okoljih. Priporočamo, da se na višjih strokovnih šolah, ki izvajajo študij na daljavo, uporablja kombinirani sistem študija, za katerega je značilno, da se predvsem vaje in izpiti ne opravljajo na daljavo. Pomembno je, da se pri razvoju kombiniranih oblik in njihove kakovosti osredotočamo na perspektivo študentov, ki s tako oblikovanim študijem dobijo več možnosti upravljanja časa, mesta, hitrosti in načina študija.

Pri študiju na daljavo mora višja strokovna šola zagotavljati naslednje pogoje:

- vzpostavljeno digitalno učno okolje s programsko opremo, ki omogoča interakcijo med študenti ter med predavatelji in študenti ter zagotavlja dostopnost učnih gradiv,
- usposobljeni predavatelji in drugi strokovni sodelavci, ki zagotavljajo ustrezno učno in tehnično podporo študentom,
- razvita digitalna in tiskana učna gradiva, ki omogočajo interakcijo, so dostopna in podpirajo individualizirane pristope,
- razvita orodja in vzpostavljene dejavnosti, ki olajšajo odziv študentov, izmenjavo povratnih informacij in vrednotenje napredka pri študiju,
- nadzorovano izvajanje izpitov, tako da je mogoča neposredna kontrola.

13 Viri in literatura

- Zevnik, M., Ermenc, K. S. in Kovač, M. (2007). *CPI pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Muršak, J. (2012). *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Mikulec, B., Ermenc, K. (ur.). (2014). *Umeščanje slovenskega ogrodja kvalifikacij v evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij: zaključno poročilo*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Evropska komisija: Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo (2015). *Uporabniški vodnik po ECTS 2015*, Urad za publikacije EU. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/87192>
- Ermenc, K. (2015). *Na rezultatih učenja zasnovana politika (vseživljenjskega) izobraževanja*. *Sodobna pedagogika*, 66, št. 1.
- Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi (2016). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Zgonc, B. (vodja). (2016). *Izhodišča za pripravo višješolskih študijskih programov*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Merila za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS (2019). Ur.l.RS, št. 67/19.
- Strategija višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020 – 2030 (2020). Vlada Republike Slovenije.
- Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (2022). Ur.l.RS, št. 61/06, 187/11, – ZVPI, 55/17 in 100/22 – ZSZUN.
- Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (2023). Ur.l.RS, št. 86/04, 100/13, 54/22 – ZUPŠ-1 in 102/23.
- Pariško sporočilo (Paris Communique, European Higher Education Area) (2018).
- Pariško sporočilo. (2018). Paris Communiqué: , European Higher Education Area Dostopno na: http://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf (pridobljeno 10. 2. 2025).

Priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (2020). UL EU 2020/C 417/01.

Mali, D., Žnidarič, H. (ur.). (2024). *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Zakon o visokem šolstvu: osnutek za javno obravnavo (2024). Ministrstvo za visoko šolstvo.

